

IDEEËN VOOR GELDER LAND

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2015-2019
SP GELDERLAND

INHOUD

Inleiding	3
1. Gelderland investeert (Financiën)	4
2. Gelderland verbindt (Mobiliteit)	6
3. Gelderland bouwt mee (Wonen)	10
4. Gelderland omarmt cultuur (Cultuur)	11
5. Gelderland sport (Sport)	13
6. Gelderland sociaal en leefbaar (Zorg, welzijn en leefbaarheid)	14
7. Een groener Gelderland (Milieu, natuur en landbouw)	16
8. Gelderland ordent de ruimte (Ruimtelijke ordening)	18
9. Gelderland werkt, leert en innoveert (Economie en werk)	20
10. Gelderland bestuurt (Bestuur)	22
Nawoord	24

INLEIDING

Voor veel mensen zijn het zware tijden: economische crisis, hoge werkloosheid en zware bezuinigingen vanuit Den Haag en bij gemeenten. Dat geldt ook voor veel mensen in Gelderland. Wat de SP betreft neemt de rijke provincie Gelderland haar verantwoordelijkheid. Onze provincie heeft immers een miljardenvermogen overgehouden aan de verkoop van aandelen Nuon.

Ons voorstel is: de komende jaren investeert de provincie in een mooier, beter en menselijker Gelderland. Wij denken daarbij onder andere aan betere spoorlijnen, busverbindingen, betaalbare en duurzame woningen, culturele heropbouw en goede sportvoorzieningen voor iedereen.

Naast investeren is aandacht voor kleinschaligheid een belangrijk thema in dit verkiezingsprogramma. De SP wil meer respect voor het kleine en het kleinschalige. We willen een einde aan de ongebreidelde schaalvergroting. De weg van groot, groter, grootst is in onze ogen een doodlopende. Dat hebben we al gezien in de zorg en het onderwijs en zien we op steeds meer terreinen. Dus geen megawinkelcentra in het buitengebied maar investeren in binnensteden. Geen megastallen en megakassen, maar ruimte voor kleinschalige boerenbedrijven die kwaliteit bieden in plaats van kwantiteit. Leefbaarheid ook in de kleine dorpen, onder andere door behoud van buslijnen en bibliobussen, door betere bereikbaarheid voor mobiele telefoons en glasvezel in het buitengebied. Kleine innovatieve en duurzame bedrijven steunen in plaats van multinationals die toch al megawinsten maken. Geld voor trapveldjes in plaats van dure topsportaccommodaties en dure topsportevenementen. Geen superprovincies (landsdeel Oost) of supergemeenten, die niets opleveren en de afstand tussen bestuur en burger alleen maar vergroten.

De SP kiest voor kwaliteit boven kwantiteit. Wij denken dat het de taak van de overheid is om juist het kleinschalige, het soms nog kwetsbare, te stimuleren en beschermen. We zien veel mogelijkheden om zo Gelderland een stuk mooier, menselijker, groener en innovatiever te maken.

1. GELDERLAND INVESTEERT (FINANCIËN)

De provincie Gelderland is een rijke provincie. Het eigen vermogen op 31 december 2013 was maar liefst 5.067.286.000 euro. Dat geld is er vooral omdat Gelderland heel veel aandelen in het energiebedrijf NUON had, dat in 2010 is verkocht. Dankzij dit grote vermogen is het verantwoord dat Gelderland extra investeert waar andere overheden dat niet kunnen. Dit is de afgelopen jaren al gebeurd en de SP vindt dat de provincie moet blijven investeren. De SP komt daarom met een eigen investeringsagenda.

INVESTERINGSAGENDA

De SP vindt het niet de taak van een overheid om een groot vermogen te bezitten. Geld moet niet opgepot worden, maar op een verantwoorde manier geïnvesteerd worden in de samenleving, zeker als in tijden van crisis die samenleving baat heeft bij investeringen. Daarom achten wij het verantwoord om een aanzienlijk deel van het miljardenvermogen (opgebouwd uit verkoop aandelen Nuon) van de provincie Gelderland te investeren in de Gelderse samenleving.

Met de investeringsagenda wil de SP een bedrag van 1 miljard euro besteden over een periode van acht jaar. Het zou dan wat de SP betreft moeten gaan om investeringen waar ook op langere termijn nog de vruchten van kunnen worden geplukt. We denken daarbij aan extra investeringen in een aantal structurele verbeteringen op het gebied van openbaar vervoer, met name in spoorlijnen zoals dubbelspoor in de Achterhoek. Hiermee maken we Gelderland voor tientallen jaren beter bereikbaar. Daarnaast willen we investeren in meer en duurzamere betaalbare huurwoningen, waardoor we wachtlijsten aanpakken, energie besparen en tegelijk mensen aan de slag helpen in de bouw. We willen ook investeren in zaken die het platteland leefbaar houden zoals breedbandinternet in het buitengebied, beter mobiel bereik, bibliobussen of andere bibliotheekvoorzieningen en behoud van buslijnen. Ten slotte willen we investeren in versterking van natuur, cultuur en sport in Gelderland. Dit zijn zaken die Gelderland aantrekkelijk maken om in te leven, te wonen, te recreëren en te werken.

De uitwerking van onze investeringsagenda maken we niet alleen maar samen met maatschappelijke organisaties en gemeenten. Onze investeringsagenda geeft een stevige impuls aan de Gelderse economie, helpt mensen aan het werk en zorgt ervoor dat Gelderland voor de langere termijn een flinke sprong vooruit kan maken. Geld oppotten is voor de SP geen verstandige optie. Waar mogelijk worden de investeringen gedaan in samenwerking met andere partijen, zoals andere overheden. En waar dat de effectiviteit niet in de weg staat kunnen de geïnvesteerde bedragen na verloop van tijd (deels) weer terugvloeien naar de provincie. Hierdoor kunnen weer nieuwe investeringen gedaan worden.

AANDEELHOUDERSCHAPPEN

Voor bedrijven waarvan de provincie aandeelhouder is, geldt dat zij wat de SP betreft geen (risicovolle) activiteiten in het buitenland ondernemen. Zo was waterwinbedrijf Vitens bijvoorbeeld in China actief en had netbeheerder Liander grote plannen voor uitbreiding van zijn activiteiten in Duitsland. Deze publieke bedrijven dienen zich op samenwerking binnen Nederland te richten en niet op buitenlandse avonturen. De SP is ook geen voorstander van sponsoring van topsport vanuit publieke bedrijven, zoals de sponsoring van PEC Zwolle door Vitens.

De SP wil dat de provincie een actief aandeelhouder is die samen met andere overheden zorgt voor lage rekeningen in plaats van hoge winsten. Bij publieke bedrijven, waar de provincie aandeelhouder van is of subsidies aan verleent, vindt wat de SP betreft geen overschrijding van de Balkenendenorm plaats.

BELASTINGEN

Omdat de provincie zo rijk is, is de SP tegen verhoging van de provinciale belasting, die geheven wordt via de zogenaamde opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Verhoging hiervan met meer dan de inflatiecorrectie is onwenselijk.

BEZUINIGINGEN

De provincie heeft de afgelopen jaren stevig bezuinigd op allerlei voorzieningen en organisaties. Dat kwam onder andere doordat het Rijk minder geld in het provinciefonds heeft gestoken en omdat de taken anders verdeeld zijn, waardoor de provincies een deel van hun vroegere inkomsten moeten missen. Ook de komende jaren moeten we vrezen voor verdere bezuinigingen vanuit het Rijk. Dat betekent dat een provincie als Gelderland de komende jaren rekening moet houden met fors minder geld van het Rijk de komende jaren. De SP is van mening dat wanneer de provincie Gelderland te maken krijgt met extra bezuinigingen, deze - op zijn minst deels - kunnen worden opgevangen uit het eigen vermogen. In plaats van nog meer bezuinigen is de samenleving hard toe aan investeringen.

2. GELDERLAND VERBINDT (MOBILITEIT)

Goed verkeersbeleid is voor de SP ook een vorm van sociaal beleid. Door goede keuzes op het gebied van verkeer en mobiliteit worden mensen en gemeenschappen met elkaar verbonden. Verkeer kan mensen echter ook dwarszitten: een opgeheven buslijn kan een dorp slechter bereikbaar maken voor mensen zonder auto, bij de aanleg van wegen moet rekening worden gehouden met het landschap. Rijksbezuinigingen zorgen voor een verslechtering van het openbaar vervoer. Steden hebben last van files. De bevolkingskrimp op het platteland vraagt om slimme vervoersoplossingen. De SP vindt daarom dat de provincie fors moet investeren in de bereikbaarheid van steden en dorpen.

OPENBAAR VERVOER

De SP heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor een beter openbaar vervoer. Mede dankzij onze inzet wordt er flink geïnvesteerd in de regionale spoorlijnen, wordt de OV-chipkaart verbeterd en is er aandacht voor kwetsbare reizigers zoals mensen met een functiebeperking. Goed en veilig openbaar vervoer is niet alleen belangrijk voor mensen die er van afhankelijk zijn, maar kan ook een alternatief zijn voor bijvoorbeeld toeristen en mensen die in de spits reizen van en naar het werk.

De SP wil een toegankelijk, betaalbaar en betrouwbaar openbaar vervoer. Geen overvolle treinen, maar een aanpak van vertragingen en verloederde stations. Geen buslijnen schrappen, omdat de regering de geldkraan dichtdraait, maar zorgen voor goed gevulde bussen, ook op het platteland. Een eind maken aan het omslachtige in- en uitchecken bij verschillende vervoerders en meer betaalgemak. De provincie is er voor de reiziger!

DE TREIN

Onze spoorlijnen zijn de ruggengraat van het openbaar vervoer. De trein is het ideale vervoermiddel voor de langere afstand. De SP wil dat de provincie gaat investeren in betere spoorlijnen: elektrificatie en dubbelspoor tussen Didam en Doetinchem, behoud van de rechtstreekse treinverbinding Arnhem-Tiel, aanpakken van het overbelaste spoor van Cuijk tot Zutphen en een gedeeltelijke verdubbeling tussen Zutphen en Winterswijk.

De toename van het aantal goederentreinen van Elst tot Oldenzaal past niet op het bestaande spoor, veroorzaakt overlast voor omwonenden en moet daarom worden tegengehouden. De SP zet liever in op alternatieven, zoals vervoer over water.

Niet alleen het spoor zelf is belangrijk, maar ook de Gelderse stations verdienen een opknapbeurt. Op elk station komt er wat de SP betreft een goede wachtgelegenheid, is er een toiletvoorziening, wordt actuele reisinformatie doorgegeven en kunnen hulpdiensten of de klantenservice van de vervoerder snel en eenvoudig worden ingeschakeld via een informatiezuil. De provincie pakt samen met gemeenten de stationsomgevingen aan. Zo moeten fietsen gemakkelijk gestald kunnen worden en moet de omgeving rond het station veilig en overzichtelijk zijn.

Knelpunten in het treinvervoer richting Brabant en de Randstad, zoals het overbelaste spoor tussen Utrecht en Den Bosch en de spoorbrug bij Ravenstein, moeten door de rijksoverheid worden aangepakt. De SP is voorstander van een spoorboog die een treinverbinding tussen Den Bosch en Dordrecht mogelijk maakt. De Valleilijn wordt doorgetrokken naar Arnhem. De provincie betaalt, wat de SP betreft, ook mee aan een eventuele nieuwe aanleg van de spoorlijn Nijmegen-Kleve, zodat er een aansluiting ontstaat naar Düsseldorf. Naast nieuwe verbindingen investeert de provincie ook in kansrijke nieuwe treinstations, zoals Barneveld-Noord aan het intercityspoor.

DE BUS

Bussen zorgen voor bereikbare dorpen en wijken. Rijksbezuinigingen op de subsidies voor het verkeers- en vervoersbeleid dreigen de bus echter definitief uit de dorpen te verjagen. De SP wil een goed buslijnennet dat dorpen en steden met elkaar verbindt. De provincie is verantwoordelijk voor goede verbindingen en duidelijke tarieven.

Alle grote en middelgrote steden houden wat de SP betreft een goed buslijnennet tussen de wijken, voorzieningen en stations. Bedrijventerreinen worden ook bediend door een buslijn. De SP wil dat de provincie hiervoor met grote werkgevers gaat samenwerken aan de introductie van snelwegbussen en pendellijnen tussen stations en bedrijventerreinen. Reizigers in de grensstreek worden niet vergeten: er blijft een vaste verbinding tussen grenssteden en –dorpen bestaan.

Buslijnen tussen steden worden hoogwaardige buslijnen: een kortere reistijd, meer ritten en betere haltes. Zulke buslijnen vangen ook de ontbrekende treinverbindingen op. Bestaande hoogwaardige buslijnen wil de SP in stand houden.

Volgens de provincie en vervoerders rijden er op het platteland teveel bussen rond met lage bezetting. Dat is echter niet de schuld van reizigers of dorpsgemeenschappen. Vervoerders en provincie hebben te weinig gedaan om lege bussen met (nieuwe) reizigers te vullen. Ook op het platteland is de trein vaak van groot belang in het openbaar vervoer. Goede aansluitende buslijnen naar omliggende dorpen zijn dus van groot belang. Op de rustige momenten van de dag moet een busrit op afroep kunnen worden geboekt. Het is ook mogelijk dat een buslijn tijdens de spits voor vaste reizigers rijdt en in de daluren vooral toeristen vervoert of mensen naar de markt in een grotere plaats brengt. De SP wil een busgarantie invoeren: als een dorp voldoende abonnementen afneemt, garandeert de provincie een vaste buslijn.

De SP streeft er naar meer passagiers in het openbaar vervoer te krijgen door de bus voor 12-minners en 65-plussers gratis te maken.

DE REGIOTAXI EN DE BUURTBUS

Mensen met een beperking hebben recht op bereikbaarheid. De provincie wil alleen nog maar verantwoordelijk zijn voor het reguliere openbaar vervoer. De Regiotaxi wordt helemaal aan de gemeenten overgelaten. De SP vindt dat de provincie ook moet zorgen voor de Regiotaxi voor de mensen die geen gebruik kunnen maken van de bus en de trein. De regiotaxi is dus een vangnet, maar geen vervanger voor de bus. Regiotaxi-reizigers hebben recht op betaalbare tarieven, goede begeleiding voorafgaand en tijdens hun reis en krijgen de garantie van een tijdige rit. Bij de aanbesteding van de Regio-taxi worden criteria gehanteerd die er voor zorgen dat alle type rolstoelen op een fatsoenlijke manier in en uit de taxi kunnen.

Het liefst ziet de SP dat zoveel mogelijk reizigers gebruik maken van een goed toegankelijke en betaalbare bus. In sommige gevallen kan een vaste servicebus de Regiotaxi vervangen.

De buurtbus op het platteland is ontstaan in tijden van flinke bezuinigingen. Buurtbussen zijn meestal afhankelijk van vrijwilligers. De SP waardeert de inzet van vrijwilligers om hun dorpen bereikbaar te houden, maar is wel kritisch over buurtbuslijnen als vervanger van vaste buslijnen. Voor de bereikbaarheid van de kleinste dorpsgemeenschappen zien wij meer in een *flexbus* die afwisselt tussen vast en oproepbaar vervoer. Uitgangspunt moet hierbij zijn dat arbeidsverdringing wordt uitgesloten.

OPENBAAR VERVOER EERLIJKER REGELEN EN BETALEN

De SP is tegen marktwerking in het openbaar vervoer. De SP vindt dat bus, trein en regiotaxi van ons allemaal zijn en eerlijk verdeeld moeten worden op basis van de behoefte van mensen.

Nu zijn er tientallen bedrijven betrokken bij het beheren van spoor, stations en treinen. Gelderland moet meer invloed krijgen op het spoor. De SP wil dat de provincie met eigen geld rechtstreeks zaken met spoorbeheerder ProRail kan doen. Op die manier kunnen knelpunten op het regionale spoor sneller worden aangepakt.

Bij nieuwe OV-concessies moeten reizigers meer invloed krijgen, ook vóórdat de dienstregeling wordt vastgesteld. De provincie let ook op goede arbeidsvoorwaarden voor het personeel en eist schonere vervoermiddelen. De grote steden krijgen meer zeggenschap over het lokale busvervoer.

De SP wil dat er betere tarieven en abonnementen komen. Geen oerwoud aan opties meer, maar duidelijke keuzes voor reizigers. De SP wil een eind maken aan het omslachtige in- en uitchecken bij verschillende vervoerders en wil meer betaalgemak, bij voorkeur achteraf betalen.

DE FIETSER EN DE VOETGANGER

Fietsen is gezond, goedkoop en schoon. De provincie investeert daarom wat de SP betreft in de veiligheid van fietsers, maakt de aanleg van comfortabele snelfietspaden mogelijk en verbetert de voorzieningen voor fietsers bij bus- en treinhalttes. Ontbrekende schakels in het Gelderse fietspadennetwerk moeten worden ingevuld. Snelfietspaden dienen veilig te zijn voor de fietsers en overige weggebruikers.

Voetgangers zijn de meest kwetsbare groep verkeersdeelnemers. De provincie let bij de aanleg en het onderhoud van provinciale wegen op de effecten voor voetgangers. Lange afstandswandelpaden worden beschermd. De provincie moet de aanleg van nieuwe wandelroutes stimuleren, zoals klompenpaden en het recht van overpad over private gronden. Om de koppeling tussen toerisme en openbaar vervoer te versterken, komen er meer wandelroutes vanaf treinstations en bushalttes in mooie natuurgebieden.

WEGEN

De SP onderkent het belang van wegen, maar ziet ook dat er nadelen aanzitten. Goede bereikbaarheid hangt af van goede wegen. De aanleg en inrichting van een weg kan voor mensen echter ook problemen opleveren. Met slimme maatregelen en het aanleggen van ontbrekende schakels wil de SP files en onveilige wegen aanpakken.

De aanleg van provinciale wegen beoordelen wij per geval. De SP kijkt daarbij vooral naar steun onder de weggebruikers en omwonenden, de inpassing in het landschap en of een nieuwe weg de problemen goed oplost en dus niet slechts verplaatst. Door slimme maatregelen kunnen onveilige situaties en filevorming op provinciale wegen worden aangepakt zonder dat er stevige investeringen in nieuw asfalt nodig zijn. Bereikbaarheidsproblemen in de grote steden worden door de provincie en gemeenten samen aangepakt. Wanneer er sprake is van geluidsoverlast bij bewoners, worden maatregelen getroffen om de geluidsbelasting te beperken.

De SP wil enkele knelpunten in het provinciale wegennet aanpakken. Dit zijn vaak ontbrekende schakels in het wegennet of zwakke schakels in het wegennet die vanwege de veiligheid of de doorstroming sterker moeten worden. De SP wil dat de provincie investeert in het afronden van de Maas- en Waalweg in de Bommelerwaard, de N348 van Zutphen tot de A1, de overbelaste Rijnbrug tussen Rhenen en Kesteren, de N314 tussen Zutphen en Doetinchem als goede noord-zuidroute in de Achterhoek.

Nieuwe snelwegen aanleggen vindt de SP geen goed idee. De aanleg van de A18/N18 tussen Enschede en Varsseveld als 100 km-weg vindt de SP wel een goede oplossing. De doortrekking van de A15 steunde de SP niet vanwege de kosten, de schade aan het landschap en de alternatieven die er waren. Het besluit tot aanleg is intussen een feit. De SP wil dat de doorgetrokken A15 past in het landschap van de Betuwe en de Liemers en goed

wordt aangesloten op het provinciaal en gemeentelijk wegennet. De doortrekking mag niet ten koste gaan van bestaande aansluitingen zoals Grietse poort bij Zevenaar.

VERVOER OVER WATER

Gelderland heeft als waterrijke provincie veel veerponten die zorgen voor snel en betaalbaar vervoer. De veerponten moeten blijven bestaan en krijgen, indien nodig, financiële steun voor onderhoud en vervanging. De provincie springt ook financieel bij wanneer veerponten dreigen te verdwijnen door gemeentelijke bezuinigingen. De SP wil dat de provincie behalve veerponten ook de exploitatie van watertaxi's stimuleert, die over langere afstanden en met hogere snelheden fietsers en voetgangers vervoeren.

De SP wil goederenvervoer over water stimuleren. De binnenvaart is een goed alternatief voor de toename van het goederenvervoer per spoor. De provincie kan de binnenvaart stimuleren door het opknappen en waar mogelijk uitbreiden van binnenvaarthavens langs de grote rivieren en kanalen. De binnenvaart moet ook schoner worden en minder schadelijke stoffen uitstoten. Logistieke ondernemers worden gestimuleerd om zich rond havens te vestigen. Dat vraagt om goede aansluitingen op het spoor en de weg. De SP kijkt daarbij wel kritisch naar het ruimtegebruik en de inpassing in het landschap.

SCHONER RIJDEN

De SP vindt het belangrijk dat de provincie schone vervoersmiddelen stimuleert. Elektrisch rijden en rijden op groen gas moeten gestimuleerd worden. Door de opkomst van het elektrisch vervoer verandert ons verkeersgedrag. Zo zorgt de elektrische fiets ervoor dat we kunnen fietsen tussen steden. Elektrische bussen kunnen in de toekomst dieselbussen vervangen. Elektrisch rijden en rijden op groen gas zorgen voor schonere lucht en efficiënter energiegebruik. In nieuwe OV-concessies moet worden uitgegaan van vervoersmiddelen die nauwelijks tot geen schadelijke stoffen uitstoten. De SP wil dat de provincie zich met gemeenten inzet voor voldoende oplaadpunten.

LUCHTVAART

Gelderland ligt in de buurt van grote luchthavens zoals Munster, Weeze, Schiphol en Eindhoven. Vliegveld Lelystad wordt omgebouwd om vluchten vanaf Schiphol over te nemen. Dat vindt de SP een slecht plan. Verdere plannen om de luchtvaartsector te laten groeien kosten veel belastinggeld en brengen het milieu schade toe. De provincie moet allereerst opkomen voor de belangen van omwonenden en daarom proberen om verdere uitbreiding te voorkomen. De provincie geeft daarbij zelf het goede voorbeeld door uiterst terughoudend om te gaan met de vergunningen voor helikopterhavens. Het liefst heeft de SP helemaal geen commerciële helikopterhavens in Gelderland. Vliegveld Teuge wordt niet uitgebreid en het gebruik van het vliegveld wordt stevig aan banden gelegd.

3. GELDERLAND BOUWT MEE (WONEN)

De SP zet zich al jaren in voor stevige provinciale investeringen in de bouw, met name op het gebied van betaalbare en goedkope (huur)woningen. Dit om werkloosheid aan te pakken, jongeren op te kunnen leiden en te zorgen voor meer en beter passende, kwalitatief hoogwaardige, betaalbare woningen in steden en dorpen. Zo lanceerden we het plan 'Gelderland bouwt mee' om met een investering in betaalbare woningen de crisis te lijf te gaan. We zijn dan ook blij dat de provincie Gelderland er voor heeft gekozen om te investeren in wonen.

BETAALBAAR

De provincie heeft de afgelopen jaren een aantal maatregelen genomen om de bouw te stimuleren en problemen op de woningmarkt aan te pakken. Zo was er een Impulsplan Wonen waarmee belangrijke bouwprojecten die niet rendabel waren (veelal door de crisis) gerealiseerd konden worden in steden en dorpen. Woningbouwcorporaties kunnen dankzij een bijdrage van de provincie huurwoningen zuiniger maken. Bovendien hadden deze investeringen geen gevolgen voor de betaalbaarheid, want zij vinden plaats zonder de huren extra te verhogen. Zowel voor werkgelegenheid in de bouw als voor de verbetering van woningen zijn deze maatregelen effectief.

De SP vindt dat het zaak is om dergelijke initiatieven met kracht door te zetten. In heel Gelderland is behoefte aan goede woningen: in veel gemeenten zijn nog steeds jarenlange wachtlijsten voor betaalbare huurwoningen. Daar is duidelijk nog een behoefte aan woningen en zeker geen sprake van krimp. In andere delen van Gelderland is minder sprake van een tekort aan betaalbare woningen, maar wel een noodzaak voor renovatie, aanpak en aanpassen van bestaande woningen aan de behoefte, bijvoorbeeld door de toenemende vergrijzing. Een investering in renovatie voorkomt ook onnodige sloop van goedkope woningen.

Daar waar subsidie wordt verstrekt wil de SP ook afspraken maken dat gedurende een aantal jaren deze woningen niet mogen worden verkocht of worden overgeheveld van woningwet naar de vrije sector.

DUURZAAM

Een andere wens van de SP is het om sociale huurwoningen van woningbouw corporaties verder te verduurzamen. Het is wat ons betreft tijd voor een extra investeringsimpuls in de sociale woningbouw in Gelderland.

De provinciale investeringsimpuls omvat drie onderdelen: aanvullende investeringen in energiebesparingsmaatregelen, ondersteuning van herstructureringsprojecten en nieuwbouwprojecten voor sociale woningbouw, waaronder levensloopbestendige woningen in onder andere de Gelderse steden. Nu de eerste fase van energiebesparingsmaatregelen is uitgevoerd en deels nog aan de gang is, is het een logische vervolgstap om hierop verder te gaan en in een tweede fase nog meer huurwoningen aan te pakken.

Het zou wat de SP betreft goed zijn om af te spreken dat bij de uitvoering van deze projecten regionale bouwbedrijven een meer dan faire kans krijgen en afspraken te maken over opleidingsplaatsen voor leerling-bouwwerkers. Het mes snijdt zo aan twee kanten: het is een maatschappelijk zinvolle investering die veel werkgelegenheid in de bouw oplevert.

De provincie bekijkt in overleg met gemeenten waar er mogelijkheden zijn om leegstaande bedrijfspanden (zoals kantoren) om te bouwen tot woningen.

4. GELDERLAND OMARMT CULTUUR

Het leven bestaat niet alleen uit werken en geld verdienen. Het voeden van de geest is net zo belangrijk. Films en televisieprogramma's, boeken, muziek, schilderijen en toneelvoorstellingen zijn voorbeelden van cultuur die ons verheffen boven de alledaagsheid van het bestaan. Het bevorderen en ruim baan geven aan allerlei vormen van creativiteit verrijkt ons leven. De SP vindt dat een breed aanbod van kunst en cultuur beschikbaar en toegankelijk moet zijn voor een groot publiek.

CULTUUR VOOR IEDEREEN

Volgens de SP is cultuur en het behoud daarvan veel te belangrijk om alleen aan de markt over te laten. Overheden moeten daarin investeren, omdat cultuur anders volstrekt afhankelijk wordt van de grillen van de commercie en liefdadigheid. Juist in crisistijd kunnen kunst en cultuur een signaal zijn van nieuwe hoop en creativiteit. Een creatieve samenleving en een creatieve provincie dagen mensen uit zich te blijven ontwikkelen. Dat kan in musea, door het bezoeken van monumenten, in muziekscholen en fanfares, in zangkoren en toneelclubs, op poppodia, in ateliers voor beeldende kunst en in andere kleinschalige culturele centra.

De nu nog gratis toegankelijke, lokale/regionale en kleinschalige cultuurvoorzieningen komen steeds vaker op het bordje van de gemeenten te liggen. De Gelderse gemeenten hebben in tegenstelling tot de provincie Gelderland weinig financiële middelen. Cultuur die afhankelijk is van de gemeentelijke ondersteuning staat dan ook onder druk, bijvoorbeeld bibliotheken en muziekscholen. De SP vindt dat de provincie samen met gemeenten en andere belanghebbende partijen een plan moet opstellen om het voortbestaan van een goed toegankelijk netwerk van bibliotheken en muziekscholen te garanderen. Waar deze voorzieningen zijn verdwenen wordt gezocht naar middelen om ze terug te brengen.

LEZEN

Om mee te kunnen doen in onze samenleving is kunnen lezen en schrijven essentieel. Dat lijkt zo gewoon, maar is het voor veel mensen niet. Hoewel er al veel wordt geïnvesteerd in het leren lezen en schrijven, kunnen nog steeds tienduizenden Gelderlanders niet of onvoldoende lezen en schrijven. Ze zijn laaggeletterd. De SP vindt extra aandacht voor deze doelgroep op zijn plaats. Bibliotheekvoorzieningen spelen daarbij wat ons betreft een hoofdrol. Vanaf jonge leeftijd moeten kinderen (en ouders) vertrouwd gemaakt worden met het bezoeken van de bibliotheek en het (voor)lezen in huiselijke kring, bij de kinderopvang en op de basisschool. De bibliotheek is de toegangspoort naar een grotere wereld van kennis en taalvaardigheid, literatuur, cultuur en wetenschap. Het is één van de weinige gratis toegankelijke culturele instellingen waar alle lagen van de bevolking komen.

Door de digitalisering en gemeentelijke bezuinigingen neemt het aantal bibliotheekvestigingen steeds verder af. Vorig jaar presenteerde de SP het bibliotheekplan "Gelderland Leest". Hierin wordt onze visie verwoord hoe we een fijnmazig netwerk van kwalitatief goede bibliotheekvoorzieningen in Gelderland kunnen behouden en waar nodig opbouwen. Daarbij is het ook belangrijk dat er meer bibliobussen gaan rijden. Ook moet er extra worden geïnvesteerd in nieuwe bibliotheekvormen zoals "Bibliotheek op school". Indien noodzakelijk neemt de Provincie een deel van de kosten op zich. De SP wil hiermee een nieuwe impuls geven aan de bibliotheek in Gelderland. Zo laten we heel Gelderland lezen.

KLEINSCHALIGHEID, SPREIDING EN TOEGANKELIJKHEID

De rol van de Provincie bij cultuur beperkt zich in toenemende mate tot het ondersteunen van commerciële, grootschalige en kwalitatief hoogstaande cultuur, culturele evenementen

en festivals. Initiatiefnemers worden gedwongen om professioneler, grootschalig en zonder subsidies te opereren. In de praktijk leidt dat tot een verplaatsen en verdwijnen van veel cultuur uit de Achterhoek, Rivierenland en de Veluwe naar steden als Arnhem, Nijmegen, Apeldoorn en Ede. De SP vindt dit een ongewenste ontwikkeling. In de voorwaarden voor subsidieverlening zou extra aandacht moeten zijn voor de spreiding en de toegankelijkheid van cultuur in Gelderland.

Kleinschalige musea, cultuuruitingen en amateurs mogen niet over het hoofd worden gezien, ook zij verdienen onze steun. Leegstaande gebouwen zijn de ideale ruimtes voor broedplaatsen voor creatieve mensen. Er kan samen met gemeenten gezocht worden naar verbindingen tussen scholen, bedrijven (maakindustrie), kunstenaars, creatieve ambachtslieden, designers en ontwerpers.

REGIONALE JOURNALISTIEK

De SP vindt het van groot belang dat onafhankelijke journalistiek op regionaal niveau in stand blijft. De provincie kan hierbij een rol spelen en doet dat op dit moment al door de ondersteuning van onze regionale omroep, omroep Gelderland. Wat de SP betreft kan worden onderzocht of deze ondersteuning verbreed moet worden tot andere regionale journalistiek.

CULTUREEL ERFGOED

De SP vindt het behoud van ons Gelderse culturele erfgoed belangrijk. Dan gaat het niet alleen om gebouwen, maar ook over het behoud van onze regionale identiteit en geschiedenis. Het onderhoud van het culturele erfgoed staat voortdurend onder druk. Er is een groeiende leegstand van kerken en kloosters, onder meer als gevolg van teruglopend kerkbezoek. Verouderende fabrieksgebouwen met een belangrijke historische waarde worden verlaten. Oude "Cultuurtempels", zoals bijvoorbeeld Musis Sacrum, vragen om groot onderhoud.

De SP steunt de provinciale bijdrage aan het onderhoud van het Gelderse erfgoed. Het investeren in extra onderhoud van ons Gelderse erfgoed is goed voor het erfgoed zelf, maar ook voor het behoud van oude ambacht schap van restaurateurs, werkgelegenheid in de bouw en de toeristische aantrekkingskracht van Gelderland.

JEUGDCULTUURFONDS

Kunst is goed om te doen, voor alle mensen en voor kinderen in het bijzonder. Voor sommige kinderen is de financiële drempel te hoog om mee te kunnen doen. De SP wil barrières weghalen om kinderen in achterstandsposities de kans te geven om mee te doen aan actieve kunstbeoefening. De SP vindt "Het Jeugdcultuurfonds" een prima initiatief. We willen dat alle kinderen, en ook die van ouders met een kleinere beurs, gestimuleerd worden zich persoonlijk te ontwikkelen.

5. GELDERLAND SPORT

Sporten is voor veel mensen een aangename vrijetijdsbesteding. Sport is goed voor de fysieke en de mentale gezondheid van mensen. Daarnaast is het belangrijk voor de mens als individu en voor de samenleving als geheel. Meedoen aan sport voorkomt sociale uitsluiting. Sport heeft een belangrijke functie op het gebied van zorg, welzijn en gezondheid. Hoe jonger mensen met sporten beginnen, hoe langer zij doorgaans actief blijven. Redenen genoeg voor de SP om sporten te stimuleren en toegankelijke sportvoorzieningen te bevorderen.

VOOR IEDEREEN

De SP onderschrijft het belang van sport en is van mening dat de provincie samen met andere overheden de breedte- en amateursport in Gelderland financieel moet ondersteunen. Aangepast sporten, sport voor mensen met een chronische aandoening en sport voor ouderen verdienen extra aandacht. In sommige dorpen en wijken is de sportvereniging en kantine de enige overgebleven sociale ontmoetingsplaats. Daarom is het belangrijk om mensen te stimuleren om aan sport te doen en vrijwilliger te worden bij een sportvereniging.

Ten onrechte wordt de topsport gezien als een "kapstok" voor de breedte- en amateursport. Als het aan de SP ligt stopt de provincie met het investeren in topsport en grote commerciële topsportevenementen en gaat dat geld volledig over naar voorzieningen in de breedte- en amateursport. De SP ziet liever de jongens en meiden uit de buurt voetballen op een trapveldje, en de buurvrouw baantjes trekken in het zwembad, dan de bestuurders op de tribune bij de openingsceremonie van de Giro d'Italia. De SP wil dat de provincie samen met de gemeenten een breedtesportplan gaat uitwerken om meer kleinschalige sportvoorzieningen zoals voetbal-, basketbal en volleybalcourts, fietscrossbanen in de dorpen en de wijken te realiseren.

KINDEREN

Wat de SP betreft moeten alle kinderen in de gelegenheid zijn om te sporten en te leren zwemmen op de basisschool en daarbuiten. Sporten voor kinderen uit arme gezinnen is extra belangrijk, ook zij moeten mee kunnen doen. We ondersteunen de samenwerking met het Nationale Jeugdsportfonds, dat sporten voor kinderen uit minder bedeelde gezinnen mogelijk maakt. Ook gemeentelijke initiatieven voor mensen met een kleine beurs moedigen we als SP aan. Dit geldt ook voor initiatieven die het sporten mogelijk maken voor kinderen met een beperking.

6. GELDERLAND SOCIAAL EN LEEFBAAR (ZORG, WELZIJN EN LEEFBAARHEID)

De SP wil dat Gelderland een provincie is waar het voor iedereen goed wonen en leven is, ook voor mensen die bijvoorbeeld zorg nodig hebben. Iedereen heeft recht op kwalitatief goede zorg. Dit is echter vooral een taak voor gemeenten en de rijksoverheid. De provincie heeft een steeds beperkter aantal taken op het gebied van de zorg. De verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg ligt sinds 1 januari 2015 niet meer bij de provincie, maar bij gemeenten. De provincie kan indirect wel blijven bijdragen aan een sociaal en leefbaar Gelderland. De provincie kan sociale projecten in steden ondersteunen en dorpen op het platteland leefbaar houden door onder andere te investeren in kulturhusen (multifunctionele buurthuizen) en goed openbaar vervoer.

JEUGDZORG

Vanaf 1 januari 2015 valt de jeugdzorg niet meer onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Het is belangrijk dat de overgang naar de gemeenten goed wordt afgehandeld, met een “zachte landing”. De SP maakt zich grote zorgen over dit onderwerp. Wij willen voorkomen dat door organisatorische veranderingen en bezuinigingen kwetsbare kinderen niet de hulp krijgen die ze nodig hebben. De SP heeft dan ook altijd gepleit voor een warme overdracht, indien nodig met tijdelijk extra geld van de provincie. De SP wil ook dat de kennis en ervaring die binnen de provincie aanwezig is ook in het overgangsjaar 2015 en bij voorkeur ook in 2016 beschikbaar blijft voor gemeenten en instellingen, medewerkers en cliënten. Belangrijke overkoepelende functies zoals de vertrouwenspersoon Jeugdzorg moeten ook na 2015 behouden blijven.

ONDERSTEUNING BIJ KLACHTEN

Juist op het moment van grote veranderingen op het gebied van zorg en welzijn zal de vraag naar ondersteuning toenemen. De SP wil daarom dat de provincie zich ook na 2014 blijft inzetten voor het in stand houden van één instantie in Gelderland die klachten in de zorg registreert en adviezen geeft. In de afgelopen periode is er door de provincie bezuinigd op welzijn met als gevolg dat klachten en adviespunten in steeds vaker door vrijwilligers in plaats van professionals worden bemand. De SP vindt dit geen goede ontwikkeling. De inzet van vrijwilligers is belangrijk maar mag niet ten koste gaan van vaste banen en professionele ondersteuning.

GEMEENTEN

Onverstandige investeringen en uitgaven in het verleden dwingen gemeenten soms tot grote bezuinigingen. Het is gebruikelijk dat gemeenten in financiële nood, om in aanmerking te komen voor extra steun van de provincie, maximaal bezuinigen op hun uitgaven. Deze bezuinigingen komen dan bovenop de rijksbezuinigingen op de uitvoering van onder andere de WMO, de thuiszorg en de jeugdzorg. Dat kan in bepaalde financieel zwakke gemeenten leiden tot grote gevolgen op het lokale sociale klimaat. De SP vindt dat bij bezuinigingen, om in aanmerking te komen voor provinciale steun, juist als eis gesteld zou moeten worden dat betreffende gemeente het sociale beleid overeind houden en de bezuinigingen elders zoeken. Het zou door de provincie positief beoordeeld moeten worden dat gemeenten eerst en vooral bezuinigen op die kosten die grote financiële overschrijdingen hebben veroorzaakt, zoals het grondbeleid en zaken als hoge overheadkosten, overbodige bureaucratie, externe inhuurkrachten en de uitvoer van en niet op voorzieningen die het sociale klimaat verslechteren.

Onze provincie moet zich inzetten om overal in Gelderland belangrijke initiatieven van gemeenten of regio's te ondersteunen, die de sociale samenhang bevorderen. Dat kan gaan om verschillende gemeentelijke initiatieven, zoals stadsvernieuwing, de aanleg van een weg

of bijvoorbeeld een buurtcentrum met extra sociale en sportvoorzieningen. De provincie zou wat de SP betreft meer geld en ondersteuning kunnen geven aan sociale projecten.

HEEL GELDERLAND

De provincie moet in haar beleid rekening houden met de behoeften van mensen die wonen in kleine kernen. Het in stand houden van de basisvoorzieningen is essentieel om het welzijn van de bewoners en de leefbaarheid in kleine kernen te behouden. Denk daarbij aan het behoud van de basisschool (inclusief kleine bibliotheekvoorziening), een buurtsuper, pinautomaat en een klein verzorgingstehuis of dorpshuis.

Er wordt goed gekeken en meegedacht hoe de grootste Gelderse plattelandsgemeenten zonder grote hoofdplaats, zoals de gemeenten Bronckhorst en Berkelland hun kleine kernen leefbaar kunnen houden door essentiële functies uit te wisselen of te delen.

Om de leefbaarheid van dorpen en kleine steden te kunnen garanderen moeten ze goed bereikbaar blijven met het openbare vervoer, er wordt geïnvesteerd in breedbandinternet en mobiele bereikbaarheid in het buitengebied. Slechte mobiele bereikbaarheid leidt ertoe dat in delen van Gelderland het noodnummer 112 niet mobiel te bereiken is. De SP wil dat er op dit punt snel verbeteringen komen en dat de provincie daarin het voortouw neemt.

7. EEN GROENER GELDERLAND (MILIEU, NATUUR EN LANDBOUW)

In Gelderland zijn prachtige landschappen met ruimte voor mens, dier en natuur. Gelderland is een groene en gastvrije provincie, die bezig is met een overgang naar een schone en duurzame economie waarin natuur en landbouw een belangrijke rol spelen. Maar er wordt volgens de SP niet altijd goed met al dat waardevols omgegaan. Denk aan de komst van megastallen. Gelderland kan een stuk groener met meer respect voor kleinschaligheid.

LANDBOUW, VEETEELT, TUINBOUW

De SP wil geen megastallen op het Gelderse platteland. In een megastal zitten duizenden varkens of een paar honderdduizend kippen. Megastallen zijn niet goed voor de dieren (denk aan de kwetsbaarheid voor dierziekten en het gebrek aan buitenlucht) en niet goed voor de gezondheid van mensen, en voor het landschap en het milieu. Maar bovenal gaat de ontwikkeling naar nog verdere schaalvergroting ten koste van kleinschalige boerengezinsbedrijven. De SP vindt dus groei van intensieve dierhouderij op de zandgronden in de Gelderse Vallei en de Achterhoek ongewenst en wil dat er grenzen gesteld worden. Ook de ontwikkeling naar concentratiegebieden van megakassen in de tuinbouw zoals in de Bommelerwaard bekijken we kritisch. Er is te weinig oog voor de leefbaarheid in het gebied en het maakt de regio economisch kwetsbaar.

De SP wil niet meer kwantiteit maar meer kwaliteit: koeien in de wei in plaats van het hele jaar in de stal. Geen bestrijdingsmiddelen gebruiken die zorgen voor bijensterfte, strengere handhaving op verboden middelen en beter aanpak van mestproblematiek. Behoud van de waardevolle kleinschalige landschappen (waar juist veel soorten goed gedijen). Ruimte voor biologische boeren, maar ook voor initiatieven als stadslandbouw (brengt voedselproductie weer dicht bij mensen) en voedselcollectieven (rechtstreeks contact tussen consumenten en boeren waardoor de boeren een betere prijs krijgen). De SP denkt dat een koerswijziging, richting een meer kleinschalige landbouw met meer kwaliteit en eerlijke prijzen, goed is voor Gelderland. Daarom stellen we voor een campagne te starten 'Made in Gelderland' waarin de aandacht voor eerlijke Gelderse producten wordt gepromoot. Zo maken we een keuze voor duurzamere landbouw en veeteelt aantrekkelijker.

NATUUR

Gelderland is een groene provincie met veel bijzondere natuur en landschappen. Daar verdienen we ook een deel van onze inkomsten mee. Het maakt Gelderland een aantrekkelijke provincie om in te wonen, werken en recreëren. De afgelopen tientallen jaren is veel geïnvesteerd in het met elkaar verbinden van natuurgebieden. Zo krijgen kwetsbare soorten meer ruimte en een betere overlevingskans. Bovendien maakt het Gelderland ook mooier. Deze plannen zijn nog niet geheel uitgevoerd en de SP is voor het voltooiën van de eerder gemaakte plannen voor een groot natuurnetwerk. De provincie moet daarin blijven investeren. Ook het belang van duisternis en stilte in met name de grotere natuurgebieden onderschrijven we.

Overlast door bijvoorbeeld ganzen, wilde zwijnen of edelherten moet zoveel mogelijk voorkomen worden. Dat kan door maatregelen als het verdrijven van de dieren van ongewenste plekken, het goed onderhouden van rasters en het beperken van bijvoeren. Zo willen we de jacht tot een minimum beperken. Daar waar wildschade toch optreedt, dient deze ruimhartig vergoed te worden.

De SP ziet kansen om meer te doen met de bijzondere wilde dieren die onze provincie rijk is. We willen dat er meer ruimte komt voor de 'Gelderse Grote Vijf', vijf iconen voor de Gelderse natuur: Edelhert, Wild Zwijn, Bever, Otter en Das. Een plan voor elk van deze vijf soorten zal de positie van Gelderland als recreatieprovincie verder kunnen versterken. In overleg met deskundigen worden de benodigde maatregelen uitgewerkt. Het gaat hier om bijzondere, aantrekkelijke diersoorten, die al in de Gelderse natuur aanwezig zijn en die een gebied voor bezoekers extra interessant maken.

De SP onderstreept het belang van het behoud van schaapskudden zowel voor het behoud van natuur- en landschap als vanwege de cultuurhistorische waarde die schaapskuddes voor Gelderland hebben.

MILIEU

De SP vindt dat mensen en de natuur beschermd moeten worden tegen vervuiling door bedrijven, bio-industrie en verkeer. De provincie speelt hierbij een rol door het wegverkeer te verduurzamen (bijvoorbeeld bussen die op elektriciteit of op groen gas rijden) en door streng toezicht te houden op bedrijven: scherpe milieuvergunningen en strikte handhaving zeker ook waar het risicobedrijven betreft. De SP wil dat klachten serieus genomen worden en dat de provincie bedrijven stimuleert om schoner en duurzamer te produceren. We willen dat asbest verantwoord verwijderd wordt en dat er geen vuil slib gestort wordt in schone plassen. We denken dat afval verantwoord moet worden verwerkt, maar ook dat uiteindelijk er helemaal geen afval meer hoeft te zijn, omdat afval grondstof kan worden. Zeker als producten worden ontworpen volgens het *cradle to cradle*-principe (van wieg tot wieg).

DUURZAME ENERGIE

De SP zegt 'nee' tegen de winning van schaliegas in en buiten Gelderland. Die winning gaat namelijk gepaard met grote milieugevolgen en risico's. Het draagt bovendien niet bij aan een gewenste omschakeling naar duurzame energie. Ook de mogelijke opslag van strategische voorraden gas of olie in zoutkoepels wijst de SP af.

De SP is voor een ambitieus provinciaal klimaatbeleid dat op termijn bijdraagt aan een energieneutraal Gelderland. Dat betekent nóg meer inzetten op energiebesparing, door verdere aanpak van de isolatie van huurwoningen. Ook een omschakeling naar duurzame, hernieuwbare energie is nodig, zoals zonne-energie, aardwarmte, bepaalde vormen van biomassa en windenergie. We zullen wel altijd kritisch kijken naar de effectiviteit van dit beleid. De maatregelen van de provincie moeten wel echt verschil maken, anders gaan we niet verantwoord om met gemeenschapsgeld.

De SP verwacht in de nabije toekomst een ware revolutie in de energievoorziening. Die gaat van fossiel en grootschalig naar duurzaam en kleinschalig. Steeds meer energie wordt lokaal duurzaam opgewekt, bijvoorbeeld met zonnepanelen op daken. Ook zijn lokale duurzame energiecorporaties stevig in opkomst. De SP wil dat de provincie deze ontwikkelingen omarmt. Daarvoor is het bijvoorbeeld van belang dat netbeheerder Alliander, waarvan de provincie 40 procent van de aandelen heeft, dit soort veranderingen actief ondersteunt.

8. GELDERLAND ORDENT DE RUIMTE

De ruimtelijke ordening is een belangrijke taak van de provincie. Deze taak wordt de laatste tijd anders ingevuld dan in het verleden. De provincie laat de regie zoveel mogelijk los. De SP is blij met de ruimte die dat voor gemeenten en inwoners van Gelderland biedt. Waar het zonder regels en regie kan, is dat prima. Maar de SP vindt ook dat de provincie bij zaken waar die regie echt nodig is haar verantwoordelijkheid moet nemen en moet durven ingrijpen. Denk daarbij aan de mogelijke komst van megawinkels in het buitengebied die funest is voor de winkels in dorpen en binnensteden of aan de komst van megastallen en megakassen. De SP wil geen provincie die erbij staat en toekijkt terwijl belangrijke zaken als ons landschap, onze natuur, onze leefbaarheid worden veronachtzaamd, maar een provincie die haar verantwoordelijkheid neemt.

VERANTWOORDELIJK

Los van een aantal zaken waar de provincie wel de regie moet voeren wil de SP zo veel mogelijk overlaten aan de lokale democratie. De gemeenteraad kan het beste een lokale afweging maken die goed is voor de gemeente. Wat weegt bijvoorbeeld zwaarder? De schone stroom die windmolens opleveren of de verandering in het landschap die deze molens veroorzaken? De provincie moet de keuzes van gemeenten in zo'n geval respecteren en alleen in het uiterste geval 'overrulen'. Draagvlak is voor de SP essentieel voor een succesvolle groei van windenergie in Gelderland. Die groei achten wij haalbaar en wenselijk om onze stroomvoorziening steeds duurzamer te maken.

De provincie wil meer ruimte scheppen voor de economie. Dat wordt vertaald in bijvoorbeeld meer ruimte voor tuinbouwkassen, vooral in de Bommelerwaard en plannen voor logistieke hot spots en containeroverslag in Medel en Biezenburg. Wat de SP betreft is ongebreidelde groei in deze sectoren ongewenst en doet dat tekort aan de leefbaarheid van het platteland.

KRIMP

De aandacht van de provincie voor het platteland schiet wat de SP betreft sowieso tekort. Er wordt veel ingezet op de steden, maar voor de langere termijn is dat onvoldoende. Het platteland is niet alleen de plek waar je logistiek, landbouw en toerisme kunt bevorderen. Er moet een visie op het platteland zijn, waarbij uitgangspunten worden bepaald over voorzieningen, groen en leefbaarheid. Vooral voor krimpgebieden is dit van groot belang. In de Achterhoek is al geruime tijd sprake van krimp van de bevolking. In Rivierenland en op de Veluwe is in een aantal kernen ook sprake van krimp. Dat vraagt om een actieve rol van de provincie op vele terreinen waaronder ook maatregelen om woningen geschikt levensloopbestendig te maken. Veel ouderen uit kleinere plaatsen willen niet verhuizen. Bij krimp in de Achterhoek is er op termijn waarschijnlijk ook een sloopopgave. Dat betekent dat er – om huisvesting aan ouderen te bieden ook nieuwbouw op maat in de eigen woonplaats zal moeten worden aangeboden. Het uitgangspunt voor de SP is dat basisvoorzieningen in stand worden gehouden.

WINKELS

De SP vindt dat de provincie een actieve rol moet spelen om de ongewenste groei - en leegstand - van bedrijventerreinen tegen te gaan. Die rol wordt de laatste jaren steeds beter opgepikt. Maar dezelfde inzet is nodig om megawinkels zoals outlets en bouwmarkten in het buitengebied tegen te houden en om actief de leefbaarheid van binnensteden en dorpen te bevorderen. Voor dat laatste is een aanvalsplan nodig waarbij gemeenten, provincie en ondernemers samen werken.

De provincie is van mening dat perifere detailhandelslocaties, detailhandel buiten de binnensteden (de zogenaamde 'weidewinkels'), ongewenst zijn. Met dat uitgangspunt is de SP het van harte eens. Deskundigen zijn het erover eens dat er nu al teveel vierkante meters

winkel zijn en dat leegstand een grote bedreiging voor de leefbaarheid vormt. Wat de SP betreft komt er in Gelderland geen vierkante meter nieuw winkeloppervlak bij.

9. GELDERLAND WERKT, LEERT EN INNOVEERT

Gelderland is een grote provincie met grote verschillen tussen de regio's, ook op economisch gebied. Naast een krachtige maakindustrie hebben we een grote gezondheidssector, universiteiten en hogescholen, hoogwaardige industrie en spelen landbouw en voedselproductie een belangrijke rol. Het toerisme is een andere belangrijke bron van inkomsten. De crisis is ook aan Gelderland niet voorbij gegaan. De werkloosheid onder jongeren en ouderen is relatief groot. Achter de kille cijfers gaan vaak grote persoonlijke drama's schuil. Faillissementen, ontslagen en bedrijfssluitingen als gevolg van de crisis vinden nog steeds plaats. Het is een kerntaak van de provincie om de regionale economie te versterken. De provincie heeft in de afgelopen jaren geld uit haar NUON-vermogen ingezet om de economie een impuls gegeven. Daarbij is ook het voorstel van de SP om te investeren in de sociale woningbouw meegenomen.

ACTIEPLAN WERKGELEGENHEID

De SP steunt de komst en de uitvoering van een actieplan werkgelegenheid waarbij de provincie samen met het MKB (midden- en kleinbedrijf) en de brancheorganisaties in de transport en toeristische sector aan de slag gaat om de Gelderse arbeidsmarkt te verbeteren. Daarbij is het belangrijk dat geld en aandacht niet zo zeer naar de instellingen gaat maar vooral in de (toekomstige) werknemers geïnvesteerd wordt. Wij denken bijvoorbeeld aan meester-gezel-trajecten waarbij ervaren mensen jongeren hun vak kunnen leren en zo beide aan het werk zijn. We denken ook aan het bevorderen van de samenwerking van kleine bedrijven met jonge technici, kunstenaars en vormgevers die zonder extra impuls niet tot stand zouden kunnen komen. Speciale aandacht moet er, wat de SP betreft, in het actieplan zijn voor mensen met een beperking, ouderen en migranten.

De SP is een voorstander van voortzetting van projecten als 'Ik start Smart', waarbij beginnende ondernemers begeleid worden in een succesvolle start van hun bedrijf. Een deel van onze provincie grenst aan Duitsland. Wij stimuleren samenwerking tussen Gelderse en Duitse grensregio's op gebied van werkgelegenheid.

Bedrijventerreinen en werklocaties

Werklocaties moeten goed bereikbaar zijn, veilig en ingepast in hun omgeving. Vergunningen moeten op orde zijn, snel en correct worden verstrekt en gehandhaafd.

Een goede internetverbinding is in deze tijd een vereiste, juist ook voor bedrijventerreinen op het platteland. De SP steunt de aanleg van glasvezelnetwerken in het buitengebied.

INNOVATIE EN SAMENWERKING

Innovatie is een belangrijke factor in een succesvolle economie. Veel succesvolle innovaties zijn met steun van de overheid tot stand gekomen. De provincie kan die innovatie stimuleren maar moet daarbij wel kritisch kijken naar de effectiviteit van haar eigen beleid. In de afgelopen vier jaar heeft de provincie aanzienlijke bedragen geïnvesteerd in projecten in het gezondheidswezen, de voedingssector, duurzaamheid, energie en de tuinbouw. De SP vindt het prima om dergelijke innovaties te ondersteunen, maar we willen geen subsidies of kredieten verstrekken aan multinationals die meer dan voldoende winst maken om hun eigen onderzoek te financieren. Wij zien meer in steun aan kleine ondernemers in alle branches.

De Gelderse MKB-ondernemers willen graag innoveren, maar vinden dat ondanks allerlei beloftes en programma's de samenwerking met de universiteiten en hogescholen onvoldoende van de grond komt. Dat geldt met name voor de maakindustrie. Die ondernemers wensen ook een verbeterde samenwerking met het MBO. Kennelijk zijn de huidige middelen onvoldoende en/of de programma's te weinig praktisch. De SP wil dat de provincie hier meer werk van maakt.

CREATIVITEIT EN MAAKINDUSTRIE

Kwaliteit, creativiteit en authenticiteit van de creatieve en innovatieve ambachtscultuur is onontbeerlijk voor de Gelderse maakindustrie. De ontwikkeling van het creatieve

vakmanschap in Gelderland moet worden gestimuleerd door het beschikbaar stellen van (hulp)middelen en infrastructuur. De SP wil dat er meer broedplaatsen komen voor de creatieve mensen en de Gelderse (maak)industrie. Kunstenaars, grafische en industrieel ontwerpers, architecten en creatieve ambachtslieden maken een mooie economische toekomst van Gelderland mede mogelijk. De (creatieve) maakindustrie is verantwoordelijk voor een groot deel van de Gelderse productie en de export. Veel mensen werken er en verdienen hun brood met het maken van producten. Veel banen in de dienstensector zijn bovendien aan de maakindustrie gekoppeld. De SP wil dat de maakindustrie in het economische stimuleringsbeleid van de provincie de aandacht krijgt die het verdient. De SP is een voorstander van internationale samenwerking op alle gebieden (economie, verkeer, cultuur en onderwijs). Wij zoeken die samenwerking vooral over de grens in Duitsland.

RECREATIE EN TOERISME

De toeristische sector is belangrijk in Gelderland met de Veluwe, Achterhoek en Rivierenland en natuurlijk de aantrekkelijke steden. Deze sector wordt gedragen door kleine ondernemers, vaak familiebedrijven, die volgens de SP beschermd dienen te worden. Kleinschalige recreatie mag niet verdrongen worden door megaprojecten als “Gouden Kans” (1.000 bedden) nabij de tuinen van Appelteren. De SP wil dat de provincie waakt over de ruimte voor recreatie. Recreatieve voorzieningen moeten ook toegankelijk zijn voor mensen met lage inkomens.

Elke streek heeft haar eigen gezicht en mogelijkheden of dat nou de Veluwe is, het Rivierengebied of de Achterhoek. Maar de natuur en de cultuur waarvoor mensen graag voor komen is ook kwetsbaar. De bouw van grote stallen of kassen, het schrappen van buslijnen en spoorwegovergangen, de bezuinigingen op musea en festivals – het zijn bedreigingen voor natuurliefhebbers, wandelaars, kunstliefhebbers en daarmee ook voor de ondernemers. Daar zou dan ook meer rekening mee gehouden moeten worden.

10. GELDERLAND BESTUURT

De SP vindt een open en transparant bestuur van groot belang. Een bestuur waarbij bestuurders zelf het goede voorbeeld geven. We vinden dat er geen bestuurlijke schaalvergroting moet komen door superprovincies of supergemeenten te maken. Wij geloven juist in de kracht van een bestuur dichtbij de mensen. We laten de inwoners zelf beslissen over gemeentelijke herindelingen.

HERINDELINGEN

De SP is niet blij met de trend om het bestuur steeds maar grootschaliger en verder van de mensen te organiseren. We vinden dat de provincie Gelderland in allerlei opzichten al erg ver van de mensen af staat. Laat staan dat er een superprovincie met Overijssel zou komen (Landsdeel Oost) zoals in Den Haag wel eens voorgesteld wordt.

Ook ziet de SP weinig in supergemeenten die als gevolg van herindelingen ontstaan. Waar eerst het gemeentehuis nog gewoon in het eigen dorp zat, moeten mensen nu vaak kilometers maken om bijvoorbeeld een paspoort of rijbewijs op te halen. Uit onderzoek van de Rijksuniversiteit van Groningen in 2012 blijkt dat fusiegemeenten 10 à 20% duurder zijn dan niet-gefuseerde gemeenten. Uit eigen onderzoek van de provincie, dat door van Twist in 2013 is uitgevoerd, blijkt dat fusiegemeenten niet beter werken terwijl dat vooraf wel beloofd wordt. De afgelopen periode is het relatief rustig geweest op het front van de herindelingen in Gelderland. Echter door het afstoten van taken van het rijk naar de gemeenten zien we het gevaar van een nieuwe herindelingsronde in de komende periode op ons afkomen.

De SP is tegen gedwongen herindelingen en vindt dat herindelingen alleen moeten doorgaan als de bevolking zich er in meerderheid in een referendum voor heeft uitgesproken. De SP heeft daar in de afgelopen periode een voorstel voor gedaan, dat helaas geen meerderheid haalde in provinciale staten. Wij blijven van mening: 'Laat de mensen zelf beslissen!'

STEDEN

De provincie heeft de afgelopen periode met de steden in Gelderland meerjarencontracten afgesloten. Daarin worden afspraken gemaakt met de steden over een groot aantal activiteiten en projecten die de steden met ondersteuning van de provincie kunnen realiseren. De SP is van mening dat dit beleid zeker door moet gaan. Wel is het belangrijk dat er voldoende budget beschikbaar is voor sociale projecten en activiteiten.

Vaak gaat financiële steun van de provincie samen met een even zo grote bijdrage van de gemeente via cofinanciering. In de praktijk betekent dit nogal eens dat gemeenten - om die bijdrage te kunnen leveren - moeten bezuinigen op voorzieningen. Het is de vraag of de eis van cofinanciering wel altijd tot de best besteding leidt. De SP is tegen een verplichting in de cofinanciering door gemeenten.

INHUUR

De provincie huurt nog steeds veel extern personeel in. De kosten van deze externe inhuur zijn gemiddeld twee keer zo hoog als een normaal dienstverband. De SP pleit voor het hanteren van de zogenaamde 'Roemernorm', dat wil zeggen maximaal 10% van de totale personeelskosten wordt ingehuurd.

GOEDE VOORBEELD

De SP vindt dat overheden, bestuurders en volksvertegenwoordigers zelf het goede voorbeeld moeten geven. Dat betekent dat als er bezuinigd moet worden, bestuurders en politici als eerste zelf aan de beurt zijn om in te leveren. Ook buiten bezuinigingen om moet er trouwens zuinig met gemeenschapsgeld worden omgegaan. De SP laat dat in het klein

zien doordat we elk jaar een groot deel van ons fractiebudget overhouden en dat terugstorten op de rekening van de provincie.

BESTUURDERS

Gedeputeerden krijgen een royaal salaris van zo'n ton per jaar. De SP vindt dat dit best met ten minste een kwart minder kan. Declaraties van bestuurders zijn de afgelopen periode regelmatig onderwerp van discussie geweest. We kunnen vaststellen dat dit heeft geleid tot een versoering van het declaratiegedrag van de huidige Gelderse bestuurders. Wat de SP betreft moet dit zo blijven. Dus niet én een vaste onkostenvergoeding van duizenden euro's én dan ook nog eens duizenden euro's aan bonnetjes declareren. We willen geen privé-gebruik van dienstauto's en geen dure afscheidsfeestjes. Wij zullen erop toezien dat dit zo blijft.

Voor bestuurders van publieke ondernemingen waarvan de provincie aandeelhouder is, zoals Liander en Vitens, moet de beloning aan een maximum worden gesteld conform de WNT (wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector). Door actief aandeelhouderschap zet de provincie zich er voor in dat de norm ook gerealiseerd wordt.

NAWOORD

De SP zit vol met ideeën voor een beter, mooier en menselijker Gelderland. Een aantal van deze ideeën heeft u (in beknopte vorm) kunnen lezen in dit verkiezingsprogramma. Het programma kan echter niet volledig zijn. Niet al onze ideeën zijn beschreven in het programma en niet alle lokale situaties komen aan bod. Als er onderwerpen zijn die niet, of niet uitgebreid, in dit programma staan, betekent dat niet dat we ze niet belangrijk vinden, of er geen ideeën over hebben. Als u wilt weten wat ons standpunt is, mail ons dan! Of kijk op onze website <http://gelderland.sp.nl>.

Nieuwe en onvoorziene onderwerpen, die de komende jaren ongetwijfeld ook voorbij zullen komen, zullen wij toetsen aan de beginselen van de SP: menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit.